

Minister Zdrowia

ZPP.050.26.2023.DJZ
Warszawa, 22 marca 2023

Pan
Tomasz Grodzki
Marszałek Senatu RP

Szanowny Panie Marszałku,
w odpowiedzi na oświadczenie Pana senatora Jana Marię Jackowskiego, złożone w dniu 27 lutego 2023 r., w sprawie narastającego zjawiska samobójstw wśród dzieci i młodzieży, uprzejmie proszę o przyjęcie poniższych informacji.

W odniesieniu do kwestii ograniczenia liczby zamachów samobójczych wśród dzieci i młodzieży, należy podkreślić, że jest bardzo złożony problem, który nie ma jednej przyczyny. Jest to splot czynników, takich jak przeżycia traumatyczne, zaburzenia psychiczne, sytuacja rodzinna, przemoc domowa, rówieśnicza czy seksualna. Wśród najważniejszych czynników chroniących wymieniane są m.in.: pozytywna więź dziecka z dorosłym jako podstawowy czynnik chroniący i wzmacniający zdrowie psychiczne.

Dlatego też, Ministerstwo Zdrowia w zakresie kompleksowej prewencji suicydalnej w Narodowym Programie Zdrowia na lata 2021-2025 wskazał do realizacji 10-zadań mających na celu zapobieganie zachowaniom samobójczym, które są m.in. wynikiem prac powołanego od 2016 r. Zespołu roboczego do spraw prewencji samobójstw i depresji przy Radzie do spraw Zdrowia Publicznego. Dla spójności realizacji zadań, wyodrębniony został Koordynator tj. Instytut Psychiatrii oraz powstało Biuro ds. Zapobiegania Zachowaniom Samobójczym.

W odniesieniu do kwestii dotyczącej metodologii rejestracji zdarzeń suicydalnych, niewątpliwie jest to istotny element, dlatego też jednym z zadań w zapobieganiu zachowaniom samobójczym w Narodowym Programie Zdrowia jest monitorowanie sytuacji epidemiologicznej, zachowań samobójczych, postaw społecznych (zadanie 8).

Wiodącym celem realizacji zadań ujętych w ramach celu operacyjnego 3 – w części Zapobieganie samobójstwom, Narodowego Programu Zdrowia jest:

- zapewnienie dostępu do pomocy dla osób w kryzysie psychicznym (samobójczym);
- zwiększenie kompetencji osób udzielających pomocy;
- programy profilaktyczne dostosowane do potrzeb różnych populacji - grup ryzyka;
- ograniczenie dostępu do metod dokonywania samobójstw;
- poprawa monitorowania zachowań samobójczych;
- prowadzenie odpowiedzialnej polityki informacyjnej na temat zachowań samobójczych;

- prowadzenie badań naukowych;
- rozwój kompetencji pracowników ochrony zdrowia, pracowników oświaty, pomocy społecznej, służb mundurowych, osób duchownych i innych grup zawodowych, w zakresie wczesnego wykrywania symptomów zachowań samobójczych oraz podejmowania interwencji wobec osób przejawiających zachowania samobójcze;
- współpraca z mediami oraz monitoring mediów w zakresie podejmowania przez nie tematyki zachowań samobójczych.

Wobec wskazanego powyżej wykazu zadań, należy podkreślić, iż na rzecz prewencji zamachów samobójczych wśród nieletnich w 2022 r. prowadzone były przez Instytut Psychiatrii i Neurologii m.in. cykl 18 webinarów o zdrowiu psychicznym dzieci i młodzieży. Webinary poświęcone zdrowiu psychicznemu dzieci i młodzieży są ogólnodostępne w kanale Youtube: <https://www.youtube.com/@BiuroZZS>.

Jednocześnie ww. Instytut pracuje nad wdrożeniem w Polsce czterech programów profilaktyki zachowań samobójczych, w tym m.in. dla młodzieży szkolnej w wieku 13 -18 lat, także z myślami i po próbach samobójczych. Więcej informacji na temat działań dotyczących prewencji zachowań samobójczych można znaleźć na stronie internetowej Programu Zapobiegania Zachowaniom Samobójczym pod adresem www.zapobiegajmysamobojstwom.pl.

Ponadto, na rzecz zapewnienia dostępu do opieki psychologicznej i psychiatrycznej dla dzieci i młodzieży, podkreślenia wymaga, iż wdrażana jest przez Ministerstwo Zdrowia m.in. kompleksowa reforma systemu ochrony zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży, której podstawowym założeniem jest deinstytucjonalizacja opieki psychiatrycznej - czyli poprawa dostępu do pomocy poza szpitalnej zapewniającej wcześniejsze „otoczenie opieką” potrzebujących wsparcia młodych pacjentów, zapobiegającej konieczności hospitalizacji.

Aktualnie na terenie Polski jest już 360 zespołów lub ośrodków środowiskowej opieki psychologicznej i psychoterapeutycznej dla dzieci i młodzieży, nazywanych I stopniem referencyjnym. Młodzi pacjenci mogą skorzystać z oferty tych placówek tj.: pomocy psychologicznej, psychoterapeutycznej oraz terapii środowiskowej, bezpłatnie i bez skierowania. Poza ośrodkami I poziomu, w ramach nowego modelu, powstało już także 130 Centrów Zdrowia Psychicznego - II poziomu referencyjnego, w których dzieci i młodzież mogą skorzystać z wizyty u lekarza psychiatry a pacjenci wymagający intensywniejszych oddziaływań, w części z tych placówek, z szeregu świadczeń udzielanych w trybie oddziału dziennego. Natomiast w ramach III, najwyższego poziomu referencyjności, świadczenia stacjonarne (całodobowe), realizowane są przez 32 ośrodki wysokospecjalistycznej całodobowej opieki psychiatrycznej.

Realizowany jest również projekt PO WER pn. „Wsparcie procesu wdrażania reformy wprowadzającej nowy model systemu ochrony zdrowia psychicznego dla dzieci i młodzieży” finansowany w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020, współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego. W ramach ww. projektu na przełomie listopada i grudnia 2022 r. realizowana była ogólnopolska kampania internetowa skierowana do pacjentów i ich rodzin, dotycząca ochrony zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży. Celem tego przedsięwzięcia było rozpropagowanie informacji o możliwości korzystania ze wsparcia, promocji higieny życia psychicznego dzieci i młodzieży oraz wczesnego rozpoznania objawów, tak aby zgodnie z założeniami reformy pomoc udzielana była szybciej, a także budowanie zaufania do przedstawicieli zawodów psychoterapeuta, psycholog, terapeuta środowiskowy.

Ministerstwo Zdrowia stale dąży także do poprawy infrastruktury istniejących stacjonarnych oddziałów psychiatrii dzieci i młodzieży. W ramach ogłoszonego pod koniec grudnia 2022 r. naboru wniosków na wsparcie finansowe zadań inwestycyjnych w ramach Programu wsparcia oddziałów psychiatrycznych dla dzieci i młodzieży na lata 2022-2023, wybrane podmioty uzyskują dofinansowanie w łącznej kwocie 80 mln zł na realizację zadań

inwestycyjnych m.in. na: dostosowanie, przebudowę oraz rozbudowę pomieszczeń oddziału psychiatrycznego dla dzieci i młodzieży; pomieszczeń izby przyjęć lub szpitalnego oddziału ratunkowego w zakresie przestrzeni służącej potrzebom pacjentów oddziału psychiatrycznego dla dzieci i młodzieży, a także modernizacje lub odpowiednie zagospodarowanie należących do szpitala pomieszczeń oraz terenu przeznaczonego na cele terapeutyczne i rekreacyjne.

Ponadto, w ramach wdrożonego programu pilotażowego oddziaływań terapeutycznych skierowanych do dzieci i młodzieży problemowo korzystających z nowych technologii cyfrowych oraz ich rodzin, w 12 specjalistycznych ośrodkach młodzi ludzie i ich rodziny mogą otrzymać bezpłatnie profesjonalną pomoc psychologiczną. Wg stanu na dzień 1 grudnia 2022 r. program objął łącznie w przybliżeniu 3000 osób.

W kwestii wsparcia osób mających za sobą traumatyczne przeżycia, Ministerstwo Zdrowia opublikowało rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 23 grudnia 2022 r. w sprawie programu pilotażowego oddziaływań terapeutycznych skierowanych do osób z doświadczeniem traumy¹. Realizacja programu pilotażowego polega na zastosowaniu kompleksowego i dostosowanego do potrzeb osób z doświadczeniem traumy programu oddziaływań terapeutycznych. W ramach programu pilotażowego będą mogły uzyskać opiekę m.in. dzieci i młodzież jako osoby doświadczające negatywnych dla zdrowia psychicznego skutków doświadczeń w wyniku m.in. uczestnictwa w działaniach wojennych, w wypadku komunikacyjnym lub doświadczenia: uchodźstwa w związku z konfliktem zbrojnym w Ukrainie; przemocy fizycznej, psychicznej lub seksualnej czy skutków kataklizmu naturalnego lub pożaru. Realizacja ma poprawić stan zdrowia psychicznego oraz zwiększyć samoświadomość w odniesieniu do zdrowia psychicznego i jego uwarunkowań oraz kompetencji dotyczących radzenia sobie ze stresem.

Z wyrazami szacunku
z upoważnienia Ministra Zdrowia
Waldemar Kraska
Sekretarz Stanu
/dokument podpisany elektronicznie/

¹Dz. U. poz. 2805.